

קובץ

הערות וביאורים

בלקו"ש, בשיחות, בנגלה ובחסידות

תרומה

גליון כד (שפא)

יוצא לאור ע"י

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אחלי תורה

417 טראי עוועניו • ברקלין. ניו יארק

שנת חמשת אלפים שבע מאות ארבעים ושבע לבריאה

ב"ה עש"ק פ' תרומה ערב ז' אדר ה' תהא זו שנת משיח

ת ו כ ן ה ע נ ל נ ל ם

ל ק ו ט ל ש י ח ו ת

ביאת אליהו הנביא לפני משיח או אח"כ..... ד.
פלוגתא במציאות..... ה.
אליהו אינו בא לרחק..... ו.
החיוב דשומרים והשואל..... ו.
אם בשוכר שייך לומר שחיובו בא מצד קנין..... ז.
הא-ל הנכבד הגדול והנורא..... ח.
החילוק היסודי בין שומר חנם ושכר להשואל והלוה... ח.

ר מ ב ם

רשימת ענינים ברמב"ם שעדיין לא נמצא להם מקור.... י.

פ ש ו ט ו ש ל מ ק ר א

כה, ב ויקחו לי תרומה..... יג.
כה, ד והארגמן..... יג.
כה, ד בפסוק..... יג.
כה, ד ושש..... יג.
כה, ה ועצי שטים..... יד.
עוד ברש"י הנ"ל..... יד.
כה, ח ועשו לי מקדש..... טו.
כה, יא מבית ומחוץ תצפנו..... טו.
כה, לא ממנו יהיו..... טז.
כה, ט ככל אשר אני מראה אותך..... טז.
כה, י בפסוק..... יז.
כו, טו עצי שטים עומדים..... יח.
כו, לו ועשית מסך..... יח.
כו, כב תעשה ששה קרשים..... כ.
כז, ח בפסוק..... כ.
כז, יג לפאת קדמה מזרחה..... כ.
תשובה על כא, לא (בגליון קודם)..... כא.
רשימת בלאורי כ"ק אד"ש בפירש"י פ' תצוה..... כא.

ש ו נ ת

הקשר בין בית חב"ד לפרשתנו ..... כג.
הערות המערכת על פשוטו של מקרא ..... כד.

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

א. בסיום הרמב"ם (משיחות י' שבט תשמ"ז) מביא מ"ש הרמב"ם בסוף הל' מלכים וז"ל: יראה מפשוטם של דברי הנביאים שבתחלת ימות המשיח תהי' מלחמת גוג ומגוג, ושקודם מלחמת גוג ומגוג יעמוד נביא לישר ישראל ולהכיין לבם, שנאמר הנה אנכי שולח לכם את אלי' וגו', ואינו בא לטמא הטהור וכו' אלא לשום שלום בעולם, שנאמר והשיב לב אבות על בנים, ויש מן החכמים שאומרים שקודם בליאת המשיח יבוא אליהו וכו' עכ"ל. וממשיך לבאר דלא פליגי במציאות, אלא דפליגי בפעולותיו שהוא פועל אם הם חלק ושלב דהגאולה, או שהם ענין בפ"ע שאינם חלק מהגאולה, אלא ע"ד פעולותיו בזמן התנ"ך וכו' היינו דלכו"ע יבוא אליהו לפני מלחמת גוג ומגוג ויסלק החמסים וכו', אלא דפליגי אם זהו חלק מהגאולה או ענין בפ"ע, דלדיעה הא' ה"ז חלק מהגאולה, ולהדיעה "שקודם בליאת המשיח יבוא אליהו", ה"ז פעולה בפ"ע, והתחלת הגאולה הוא רק במה שבא לבשר בליאת המשיח, אעפ"י שיעמוד כבר לפני זה "קודם מלחמת גוג ומגוג" ויפעול כמה פעולות וכו' עיי"ש בסעי' ז'.

ויוצא מזה, דלדיעה הא' בא אליהו משך זמן לפני בליאת המשיח, משא"כ לדיעה הב' ה"ה בא בסמיכות ממש לביאת המשיח, אלא דכנ"ל לא פליגי במציאות, אלא מתי מתחיל פעולותיו להיות חלק ושלב מהגאולה.

ויש להעיר במ"ש בשו"ת חת"ס (ח"ו סי' צ"ח, מובא גם בס' מסילות הברזל בעירובין מג, א), שהביא רמב"ם הנ"ל דסוף הל' מלכים, ומפרש כוונתו דמ"ש הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא לפני יום הגדול והנורא, אין הכוונה ליום בליאת משיח, אלא ליום בא גוג על אדמת ישראל, כדכתיב בהפטורה דסוכות ועמדו רגליו ביום ההוא על הר הזיתים, דאיירי אודות מלחמת גוג ומגוג, שהוא יום הגדול והנורא, ואליהו יבוא לפני היום ההוא, ואימתי יהי' מלחמת גוג ומגוג, יהי' בתחילת ימות המשיח, ולא ידענו אם זה יהי' באותו היום עצמו, א"כ יבוא אליהו יום לפני בליאת המשיח שהרי הוא בעצמו יום גדול ונורא, (וכן סב"ל בתחילת הסוגיא בעירובין שם דאליהו בא לפני בליאת המשיח), או אפשר שימלוך משיח זמן מה ואח"כ יהי' מלחמת גוג ומגוג, דלפ"ז נמצא דיבוא אליהו אחר בליאת המשיח, וזהו שיטת הרמב"ם שהעתיק בתחילה דיעה הא' דאליהו בא לפני מלחמת גוג ומגוג דזהו אחרי בליאת המשיח, (כי סב"ל דבמסקנת הסוגיא בעירובין חזר בו ממה דס"ד דאליהו בא לפני בליאת המשיח), ועפ"ז

מתרץ שיטת הרמב"ם בהל' נזירות פ"ד ה"א, שלא כתב הטעם בנוגע לשבתות משום דאליהו הנביא בא מקודם כמבואר בסוגיית הגמ' שם, אלא כתב טעם אחר, כי סב"ל דלפי המסקנא חזר בו הגמ', וכדמוכח ממ"ש בהל' מלכים בדיעה הא', דמשיח בא לפני אליהו, עי"ש.

ועי' גם בפתח עינים להחיד"א בעירוובין שם שכתב ג"כ כהנ"ל, ומה שהקשו המפרשים בדעת הרמב"ם בהל' נזירות, הנה מכולם נעלמו מ"ש בהל' מלכים דמשיח בא לפני אליהו, ואח"כ יבוא אליהו לפני מלחמת גוג ומגוג, ורק אח"כ מביא הרמב"ם דיעה הב' דאליהו בא לפני משיח, הרי גילה דעתו הרמב"ם שהיותר פשוט אצלו דאליהו יבוא אחר בילת המשיח, ולפני יום ה' היינו קודם מלחמת גוג ומגוג, עי"ש. וכ"כ בספרו שו"ת חיים שאל (ח"ב סי' צ"ח), ומביא דאף דהתוס' לוי"ט בסנהדרין פ"ק משנה ג' כתב דלב' דיעות הרמב"ם הנה אליהו בא לפני משיח, מ"מ אין דבריו מובנים כאשר יראה הרואה, דשתי הדיעות שכתב הרמב"ם הנה האחת הוא שיבוא המשיח ואח"כ יבוא אליהו, ואח"כ יהי' מלחמת גוג ומגוג, והשנית שיבוא אליהו לפני משיח, עי"ש, וכ"כ בלקו"ש ח"ה ע' 419 דלדעת הרמב"ם יום הגדול והנורא קאי על מלחמת גוג ומגוג, ושעפ"ז לא קשה במ"ש בהל' נזירות.

היוצא מכל זה, דלפי דיעה הא' ברמב"ם נמצא דבילת המשיח הוא לפני בילת אליהו, ואילו מהסיוס נמצא דאפילו לפי דיעה הא' הוא בא לפני משיח, ואדרבה הוא בא במשך זמן קודם יותר, ופועל הפעולות להסר החמסים וכו', וא"כ צריך ביאור למה לא פי' בהסיוס דברי הרמב"ם כנ"ל דמשיח בא לפני אליהו, וכהחת"ס והחיד"א, וכנראה דראיתם הוא ממ"ש הרמב"ם דבתחילת יימות המשיח" תהי' מלחמת גוג ומגוג כו' דמשמע מזה שמשיח כבר בא, ואח"כ יהי' מלחמת גוג ומגוג, ומיד לפני המלחמה יבוא אליהו, וכן משמע ממ"ש אח"כ דיש מן החכמים שאומרים שקודם בילת המשיח יבוא אליהו, משמע דלפי דיעה הא' יבוא משיח לפני אליהו.

ועוד דלפי פי' הנ"ל, לכאורה הוא פלוגתא במציאות, כי לדיעה הא' יבוא משיח לפני אליהו, ונמצא דליכא בשורת אליהו לבילת המשיח בתור שלב והתחלת הגאולה, משא"כ לפי דיעה הב', ויל"ע.

*

*

*

ב. (ב) לכאורה צריך ביאור בהשאלה שבהסיוס, דאיך שייך פלוגתא במציאות מתי יבוא אליהו, (כמ"ש ברי"ס ג'), דהלא

הרמב"ם עצמו כתב אח"כ: "שדברים סתומים הם אצל הנביאים גם החכמים אין להם קבלה בדברים אלו וכו' ולפיכך יש להם מחלוקת בדברים אלו כו" וכו' וא"כ אפ"ל דפליגי במציאות איך משמע מתוך הכתובים וכו'.

* * *

ג. ג. (ג) במ"ש בהערה 30 דמדעת הרע"ב משמע דבמציאות אין אליהו מרחק אותה שנתקרבה בזרוע וצ"ע דאם איירי שבזמן ביאת אליהו נטמעה כבר, מהו סברת ת"ק שירחק, ואם בזמן ביאתו נודע עדיין שנתקרבה בזרוע, מהו סברת ר"י שלא ירחק, הרי לא נטמעה עי"ש. אולי אפשר לומר דלדעת הרע"ב אי"ז ענינו של אליהו, אלא דזה יעשה משיח, וע"ד שכתב הרמב"ם בהל' ג' שמש"ח ברוח הקודש מיחוס המוחזק ומודיע המיוחס עי"ש, וזהו שיטת ר"י לפי הרע"ב, ועי' בס' עבודה תמה שער ד' (כח, ב) שכך ביאר.

* * *

ד. ד. (ד) כמה ששאלו בגליון הקודם סי' א' בלקו"ש פ' משפטים בגדר חיובי שומרין והשואל, דמקו"א סי' תמ"ג משמע שהכל הוא בגדר אחד, דיסוד חיובם נובע ממה שקיבלו ושיעבדו עצמם לחזיק הפקדון בשלימות, אלא דבשומר חנם חסה עליו התורה ופטרותו באם לא פשע, ובשו"ש החמירה התורה יותר ובשואל עוד יותר עי"ש, יש להעיר גם ממ"ש בלקו"ש חט"ז פ' תשא (ב) שמבאר הפלוגתא בין ר"מ ור' יהודא אם שוכר כש"ש או כש"ח דתלוי אם העיקר הוא ההוה או העתיד עי"ש, ובהערה 21 מביא שם דעת אדה"ז הנ"ל, ולדעת ר' יהודא דהעתיד מכריע סב"ל כדעת אדה"ז דשומר מתחייב לא רק על שמירת החפץ בהוה, אלא להחזיר לו בשלימות כשיגיע הזמן, אלא ששומר חנם חסה עליו התורה ופטרותו, מגניבה ואבידה משא"כ בשוכר עי"ש, דלפי ביאור זה נמצא לכאור' דלמ"ד דשוכר כש"ש לכאורה איצ"ל דיש הבדל יסודי בין חיובי שומרין לשואל, כיון דמ"ד זה סב"ל כדעת אדה"ז.

ובמ"ש בהשיחה דש"ש שמקבל שכר על שמירתו חייב לשמור החפץ בשמירה מעולה יותר, וכתבו בגליון הנ"ל דלכאורה מאדה"ז משמע דליכא הפרש ביניהם כמ"ש שם: "ואין שום חילוק בשמירה בין ש"ח לש"ש כו", ראה בס' פתחי חושן (הל' פקדון ושאלה) פ"ב סעי' ב' שהביא מ"ש בס' כנה"ג סי' ש"ג הגה"ט אות י"ד דרש"ם סב"ל שאין חילוק בין ש"ח לש"ש באופן השמירה, אבל

אח"כ כתב נשם אחרונים שחולקים על הרשד"ם, שיש דברים שאעפ"י שאינם בגדר פשיעה כגון ששמרו שמירה הראויה לו באותו מקום ובאותו דבר מ"מ שו"ש חייב כיון שיש שמירה יותר מעולה מזו, עיי"ש משמע שיש חילוק גם באופן השמירה בין ש"ח לש"ש, ועד"ז מכואר בנתיבות סל' רצ"א סק"ל עיי"ש, נמצא דדבר זה הוא במחלוקת.

* * *

ה. (ה) כמה שנתבאר בלקו"ש שם (אות ב) דמרש"י מכואר דהא דשוכר כש"ש אי"ז משום שהתחייבותו של השוכר לשמור החפץ הוא בגדר תשלום נוסף לדמי השכירות עבור הנאתו מהחפץ, אלא כל חיובו של השוכר הוא מפני שהחפץ נמצא אצלו להנאתו דבזה נעשה כמו שואל, ורק מחמת דיהיב לי' אגרא, לא הוה שואל ממש והוי רק ש"ש עיי"ש.

יש להעיר בכ' לשונות בגמ' (ב"ק קיב, א, כתובות לד, ב) אם שואל משעת משיכה מתחייב או משעת האונס, וכתב בזה בס' פרי יצחק ענף פרי (בסי' נ"ג) דאף למ"ד דשואל משעת משיכה מתחייב ה"ז רק בשואל ולא בשאר שומרים, וטעמא רבה איכא לחלק ביניהם, דבשומרים דחיובם על ההיזק שבא ע"י שלא מלאו שמירתם, ודאי חיובם נעשה בעת ההיזק, משא"כ בשואל דחייב אף באונסין, נמצא דחיובו אינו עבור ההיזק רק שהוא מצד חיוב השכה שנתחייב בעת משיכה עיי"ש בארוכה, הנה לפי הנ"ל דשוכר בעצם ה"ה כשואל מצד דהחפץ נמצא אצלו להנאתו ורק מחמת דיהיב אגרא לא הוי שואל ממש אלא כש"ש, לכאורה יש מקום לומר דגם שוכר מתחייב משעת משיכה כיון שהחפץ נמצא אצלו להנאתו ובעצם ה"ה כשואל, ואף דלפועל ליכא אצלו חיובי אונסין, מ"מ י"ל דאין הקנין של השואל מסובב ממה שחייב באונסין, אלא דאדרכה דחיוב אונסין הוא מסובב מזה שכל ההנאה שלו, היינו דכיון דיכול להשתמש בחפץ של משאיל, הנה עיי"ז יש לו בגוף החפץ כזכות קנין, וכשנאנס אמרינן ששלו נאנס, ועי' בראב"ד כשטמ"ק ב"מ לו, ב, שכתב דכיון שהבהמה משועבדת לשואל משו"ה אין השואל יכול לטעון מלאך המות מה לי הכא מה לי התם, דה"ז כשלו, (וראה באוצר מפרשי התלמוד ב"ק יא, א, בהסוגיא אם לשואל שמין או לא, בענין זה) דאי נימא כן דסיבת קנינו הוא במה שההנאה הוא שלו, ובמילא משום זה מתחייב באונסין, יש מקום לומר דכן הוא גם בשוכר, דכיון שהחפץ נמצא אצלו להנאתו יש לו קנין בה מיד ומתחייב משעת משיכה כמו בשואל, אף דלפועל פטור מאונסין.

מיהו בס' טבעת החושו סל' שמ"א (בד"ה מה שהערנו)

הביא דמהקצוה"ח יוצא דהשאלה בשואל אם מתחייב משעת משיכה או משעת אונסין אינו רק בשואל אלא כן הוא גם בכל השומרין עיי"ש בארוכה, ולהלכה נפסק הדין דכל השומרים משלמין כשעת פשיעה או בשעת גניבה ואבידה, וכמבואר בקצוה"ח ונתה"מ ר"ס רצ"א עיי"ש.

* * *

ו. (ו) במה ששאל כ"ק אדמו"ר שליט"א בהתוועדות דש"פ בשלח, ונתבאר בארוכה בש"פ משפטים דלמה נקט הרמב"ם בריש פ"ב מהל' יסודי התורה "הא-ל הנכבד וכו'" ולא נקט "השם הנכבד" ובפרט דזהו לשון הפסוק, אולי אפ"ל קצת עפ"י מה שכתב בס' ויקח אברהם (אזמיר תרמ"ב) בהל' יסודי התורה ריש פ"ב הא-ל הנכבד והנורא וכו', נ"ב נקט בלשון בזה, דבפרק א' נאמר בר"ת שם הוי' ב"ה, יסוד היסודות ועמוד החכמות, לכן כאן בפ' ב' בא לרמוז הג' שמות הקדושים ביחד שם הוי' ב"ה ושם אדנות ושם אהיה, והוא דר"ת מששת תיבות הללו הא-ל הנכבד והנורא הזה מצוה לאהבה הוא גימטריא צ"א שהוא גימטריא הוי' ואדנות, וגם ר"ת הא-ל הנכבד והנורא הזה הוא גימטריא אהיה ונמצאו נרמזו ג' שמות הקדושים בפרק זה לרמוז דעיקר יסוד התורה הוא לידע ולהאמין בשמות הקדושים הללו עיי"ש בארוכה יותר, ולפי דבריו אולי אפשר להוסיף, דלכן כתב הרמב"ם "הא-ל הנכבד" ולא השם הנכבד, כיון דנחית להזכיר כאן כמה שמות כנ"ל, שם הוי' ואדנות ואהיה, לכן הזכיר גם עוד שם "הא-ל".

הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי
- ר"מ בישיבה -

ז. בלקו"ש שבוע שעברה מצביע כ"ק אד"ש על החילוק היסודי שקיימת בין "שומרי חנם-שכר" לבין שואל והלוואה, בדיני "שומרים" - (חנם שכר) נאמרו "חיוב והשתעבדות" שהתחייבו השומרים עצמם לבעלי החפץ, ברם, ב"שואל" אין כאן השתעבדות להחזיר החפץ אלא חיוב החזרת החפץ בשלימות, באה כגמול להנאה שנהנה השואל מהחפץ וכך משמע מרש"י סנהדרין עב, א, דהאבל-המצויין גם בליקוט - וכך גם נראה כוונת הליקוט, באמרו: "אלא דהוי כאילו קנה החפץ" כלומר: שבדין שואל נשנו דין של קנין סמלי בעד החזרת החפץ בכל מחיר ובכל מקרה.

ובגליון הערות וביאורים, העירו על הסתירה שעולה מדברי אדה"ז בקו"א סי' תמ"ג שאומר וז"ל: "דמה שש"ח חייב על הפשיעה אין חיובו בא מחמת הפשיעה עצמה, אלא, משעה שנמסר לו הפקדון נשתעבד ונתחייב להחזיר לו בשלימות, כשיגיע הזמן, אלא, שאם בתוך הזמן נאבדה ממנו שלא ע"י פשיעתו בשמירתו-חסה עליו התורה, ופטרנו, דמה הי' לו לעשות? ובש"ש, החמירה יותר, ובשואל יותר, ובלוה יותר" לפי דבריו יוצא שאין שום הבדל בין שומרי חנם, שכר לשואל ולוה, את כולם הוא מצליל בהגדרה אחת: שחיובם לשלם ולהחזיר אינה תוצאה ישירה של הפשיעה; כי אם של ה"שיעבוד והתחייבות" ואילו לדברי כ"ק אד"ש יוצא מסקנא אחרת, שכן ישנה חילוקים בין השומרים להשואל ולוה?

אולם דומני שההסבר פשוט מאד, כשנעיין בקו"א נראה: רבריו בונים יסוד להוכיח כי חיובי שומרים אינם דין פשיעה שנאמרו אצל מזיק והדומה כי לו הי' ניתן ל"שומרים" דיני מזיק במתכונתו, למשל בדיני דגרמי' וכדומה היו השומרים פטורים במקרים של גרמי'. ולפועל - כמו שאדה"ז מוכיח שם - אין השומר חנם פטור בגרמי', כי אם סיבת חיובם הוא תוצאות השתעבדות והתחייבות ובזה אכן שוים כל השומרים כולל "שואל" לברור, שאצלו אין הפשיעה מחייבת התשלום כי "אונסין" אינה פשיעה. (וכמקביל לכך, כאמור לעיל, מה שאצל מזיק פטורה מלשלם כגון גרמי' כן מחוייב אצל "שומר חנם" הרי הדמיון בין ה"שואל" לה"שומר חנם") ואם כן אין כל סיבה לחייבו, מלבד שיעבודו המוחלט.

על רקע האמור מסתלקת כל שאלה על הליקוט, בליקוט, ההנחה ברורה שאצל השומרים דיני השיעבוד מחייבם, אולם כל הדיון מוסב על "אופ"ל השיעבוד וכאן מחלה בין שואל, לשומר חנם ושכר. הם חלוקים בצבכתם ובאופיים "שומרים" מצד השתעבדותם "הם": ושואל מצד קנייתם הנאתם כמפורט לעיל. לבסוף, נתייחס לעוד פרט אולי אפשר לומר לבעל דין להקשות אדה"ז מסביר שם סיבת החילוקים לתשלומי השומרים לזה שהתורה חסה על השומר חנם יותר מן שומרים אחרים, לכאורה, יוצא שסיבת כל חלוקת התשלומים בא עקב גזיה"כ מסויים! ולא כפי שכתוב בליקוט שסיבת חלוקתם - לפחות בנוגע לשואל ושאר השומרים - נובע מעצם אופיים של השיעבודים.

ברם נראה שאף כ"ק אד"ש יסכים להנ"ל וזאת מן סיבה פשוטה, לעיל ציטטנו הרש"י שמשמש מקור להסביר אופייה

של שיעבוד השואל, וכשמעיינים בסוגיא שם ובסוגיא בב"מ דף צ"ט (המצויין גם בליקוט) רואים להדיא שאמנם כל שיעבוד השואל היא תחליף להנאת השואל וקניינה אולם זה גופא להנאת וקניין השואל חלה רק לגבי חיוב "אונסין" ולא לשאר הנאות המתאפשר על ידו כל הוא דין תורה מיוחדת היא, ואם כן הרי אין שום סתירה מכאן לדברי אדה"ז ויש עדיין להאריך בזה.

הת' נחום גרינוואלד
- תות"ל 770 -

ר מ ב " ם

ח. מדפיסים אנו בזה רשימת עניינים ברמב"ם שלא צויין להם מקור עדיין בספר מראי מקומות ובמילואים ומבקשים אנו מאת הקוראים שיחיו שאם ימצאו מקורות שיואילו נא להמציאם לנו בכדי שנוכל לפרסמם אי"ה.

המערכת

ה ק ד מ ת ה ר מ ב " ם

(א) נביא שהי' באותו הדור קותב לעצמו זכרון השמועות ששמע מרבותיו והוא מלמד על פה ברבים.

(ב) וכך כל אחד ואחד כותב לעצמו כפי כחו מביאור התורה דמהלכותי' כמו ששמע.

(ג) והסכימו עליהם בית דין הגדול.

(ד) ועמהם אלפים ורכבות משאר החכמים.

(ה) ור' יוחנן חיבר הגמרא הירושלמית בארץ ישראל אחר חרבן הבית בקרוב שלש מאות שנה.

(ו) ופינחס מיהושע.

י ס ו ד ל ה ת ו ר ה

פרק א' הל' יא - א) ולא מדה

(ב) לא עלי' ולא ירידה.

(ג) ואינו מצוי בזמן עד שיהי' לו ראשית ואחרית ומנין שנים.

(ד) ולא שמחה.

(ה) ולא שתיקה ולא דבור כדבור בני אדם,

פרק ג' - הלי' א' וגלגל שמיני שבו שאר כל הכוכבים שנראים ברקיע. ובגלגל תשיעי הוא גגל החוזר בכל יום מן המזרח למערב והוא המקיף ומסבב את הכל.

הלי' ח' - ואין בכל הכוכבים כוכב גדול מן השמש ולא קטן מכוכב שבגלגל השני.

פרק ד' - הלי' ו' - כל הפרטים שהלכה זו.

הלי' ח' - ועל צורה זו נאמר בתורה נעשה אדם בצלמנו כדמותנו וכו'.

פרק ה' - הלי' ד' - והוא נקרא עובד עבודת כוכבים במזיד.

הלי' יא - א) ומפורסם בחסידות.

(ב) הכל לפי גדלו של חכם צריך שידקדק על עצמו ויעשה לפנים משורת הדין.

פרק ז' - הלי' א' - והוא בעל דעה רחבה נכונה עד מאד, כשיכנס לפרד"ס . . . אשים (כל הפרטים).

הלי' ז' - הנביא אפשר . . . ממעשים הרעים שבידיהם (כל הפרטים).

ולא כל העושה אות ומופת מאמיניו לו שהוא נביא אלא אדם שהיינו יודעים בו מתחלתו וכו'.

פרק ט' - הלי' ב' - א) לכו למקום פלוני.

(ב) בנו חומה זו או אל תבנוה.

פרק י' - ה'ל' א' - מאותות משה רבינו.

ה'ל' ה' - אסור לחשב אחריו ולהרהר בנבואתו שמה אינה

אמת.

ה ל כ ו ת ד ע ו ת

פרק א' - ה'ל' ד' - ודרך זו היא דרך החכמים, כל אדם
שדעותיו דעות בינונית ממוצעות נקרא חכם.

פרק ה' - ה'ל' א' - ושלחנות אלו הם שגינה הכתוב
ואמר כי כל שלחנות וגו'.

ה'ל' ד' - בקבלה, (המקור שדברי נביאים נקראים קבלה).

ה'ל' ח' - ומהלך בשוק כאדם שהוא טרוד בעסקיו.

ה'ל' ט' - ולא יהיו בגדיו סחובין על הארץ אלא עד

עקבו.

ההמשך יבוא אי"ה

פ ש ו ט ו ש ל מ ק ר א

ט. פרשתינו כה, ב בדפוס רש"י שלפנינו: ויקחו לי תרומה לי לשמי.

אבל בדפוס ראשון וכן ברוב דפוס העתיקים ובמזרחי הגי': ויקחו לי לשמי ובכמה דפוסים ויקחו לי תרומה זהו השם של הפרשה, ואח"כ תי' לי שזהו מהפסוק. וע"פ גירסא זו סרה כמה קושיות למה רש"י מעתיק תי' תרומה, וכן תי' לי בפירוש רש"י.

* * *

י. פרשתינו כה, ד וארגמן, ופרש"י "צמר צבוע ממין צבע ששמו ארגמן".

רש"י אינו מפרש כאן מה צבעו כמו שמפרש לעיל בד"ה ותכלת וראה רש"י שבת צ, א "צבע שצובעין בו ארגמן". האבן עזרא מפרש שצבעו "כדמות אדום". וזה הצבע לא יהיה כי אם בצמר או במשי".

הרמב"ם הל' כלי המקדש פ"ח ה"ג כ' "הארגמן הוא הצמר הצבוע ואדום", אבל הראב"ד חולק ע"ז וכ' "ארגמן ארוג משני מינין או משלשה צבעין על כן נקרא ארגמן".

* * *

יא. פרשתינו כה, ד ותולעת שני צ"ע למה רש"י אינו מפרש כאן רש"י מפרש תכלת, ארגמן, ושש, ועזים וראה בארוכה בתו"ש כאן ובכרך כב במילואים בארוכה שיש מחלוקת בפירושו.

ויותר תמוה הרשב"ם אינו מפרש תכלת וארגמן, ומתחיל מתיבת "ותולעת שני" (1).

* * *

יב. פרשתינו כה, ד ושש פרש"י הוא פשתן.

צ"ע למה לא מפרש מהו שש בפ' מקץ מא, מב גבי וילבש

אותו בגדי שש.

ראה בספר משכיל לדוד שכוונת רש"י "להכריח בזה פירושו דלעיל דתכלת וארגמן ותולעת שני שלשתן צמר אלא שחלוקים בגוון", ע"ש. (2).

* * *

יג. פרשתינו כה, ועצי שטים רש"י מביא פירוש ממדרש תנחומא שיעקב אבינו צפה ברוח הקודש וכו'.

לכאורה אין זה פשוטו של מקרא, ומה הכריחו לפרש כן, הרי יותר קרוב לפרש כמו האבן עזרא הבכור שור והחזקוני הדר זקנים ועוד שבמדבר היו יערים שגדלו שם עצים הקרויין "שטים" והביאו ראיה מבמדבר כה, א וישב ישראל בשטים.

ואפשר שלרש"י קשה הראיה מבמדבר כה, א דשם פרש"י "שם מקום" כדעת ר' אליעזר בסנהדרין קל, א, ואין שום דעה בגמרא שם שגדלו שם עצים שטים.

* * *

יד. פרשתינו כה, והביא ארזים למצרים ונטעם וצוה לבניו ליטלם (וכ"ה ברש"י לקמן כו, טו).

יש מפרשים למה הוצרך יעקב להביא ארזים למצרים, הרי היה יכול לצוות לבניו ליטלם משם, יש מתרצים שארזים כאלו לא היו במצרים קודם, ובספר פרדס יוסף פ"א בשם ספר כרם צבי שיש פלוגתא באלן שנטעו ואח"כ עבדו אם יש איסור, לכן נטע יעקב לשם ה' והיה שמורים ביד בניו.

ועפ"ז אפשר לפרש עוד דבר תמוה, למה רש"י מביא בשם המדרש תנחומא, אף שמביא הרבה פירושים ממנו ולא מזכירו בשמו.

אלא הענין נמצא גם בב"ר טו, א ובשמו"ר לה, א ומשמע שהיו נמצאים שטים במצרים, ולא שיעקב נטעם. אבל רש"י לשיטתו שפ"ל לעיל בפ' לך לך יג, י כא, ה' לאילנות כארץ מצרים לזרעים, וע"ש ברמב"ן.

* * *

(ב) למה בד"ה הראשון אומר: "כאן". ובד"ה השני אומר: " (כאן) בהר".

* * *

יט. בפסוק (כה, י) ועשו ארון גו'.

צריך להבין למה לא פירש רש"י למה נאמר כאן "ועשו" (לשון רבים) ובפסוקים שאחרי זה (בנוגע לעשיית הארון) נאמר: "וצפית" "ועשית" (לשון יחיד).

וכן בנוגע לשאר כלים נאמר: "ועשית" (לשון יחיד).

וכמה מפרשי החומש עמדו על זה.

כ. בפירש"י ד"ה ועשית את הקרשים (כו, טו) הל"ל ועשית קרשים כמו שנאמר בכל דבר ודבר מהו הקרשים מאותן עומדים ומיוחדים לכך, יעקב אבינו נטע ארזים במצרים וכשמת צוה לבניו להעלותם עמהם כשיצאו ממצרים ואמר להם שעתיד הקב"ה לצוות אותם לעשות משכן במדבר מעצי שטים ראו שיהי' מזומנים בידכם וכו', הוא שיסד הבבלי וכו'".

וצריך להבין:

א) רש"י כבר פירש כל זה בתחלת הפרשה בד"ה ועצי שטים (כה, ה) וז"ל: ומאין היו להם במדבר פירש רבי תנחומא יעקב אבינו צפה ברוח הקדש שעתידין ישראל לבנות משכן במדבר והביא ארזים למצרים ונטעם וצוה לבניו ליטלם עמהם כשיצאו ממצרים, עכ"ל.

ואם כן למה חזר רש"י על כל הענין ולא אמר בקיצור: ..מאותן העומדים ומיוחדים לכך כמו שפירשתי למעלה וכו'. (3).

(ב) גם יש כמה שינויים בין שני פירושי רש"י אלו:

בפסוק (כה, ה) מביא זה בשם רבי תנחומא. ובפסוק (כו, טו) מביא זה סתם.

ז. פרשתינו פרק כ"ה פסוק ל"א "...ירכה וקנה גביעיה כפתורי' ופרחי' ממנה יהיו", מפרש רש"י "ממנה יהיו" וז"ל הכל מקשה יוצא מתוך חתיכת העשת ולא יעשה לבדם וידביקם, עכ"ל.

ובפסוק ל"ו כתוב "כפתוריהם וקנותם ממנה יהיו כולה מקשה אחת זהב טהור", ולכאן צלה"ב מדוע חוזר הפסוק עוד הפעם שהכפתורים והקנים יהיו מקשה אחת, (מאחר שכבר כתב בפסוק ל"א הנ"ל).

ועוד, אם צריך לומר שוב מאיזה טעם, מדוע חוזר רק על כפתורים וקנים ולא על השאר, גביעים, פרחים, וירכה, ובכלל מהו הלשון כפתוריהם וקנותם, שמשמע כפתורים שלהם וכן קנותם, ורש"י לא מסביר שום דבר מהנ"ל.

ואולי י"ל דקודם בפסוק ל"א מדבר רק על הקנה האמצעי כמו שפי' רש"י שם ובמילא כשכותב שם גביעי' כפתורי' ופרחי', הכוונה של קנה האמצעי, הם ממנה יהיו, (כמובן בפשטות עיי"ש בפסוק ורש"י), ואח"כ בפסוק ל"ב ממשיך ושהה קנים יוצאים, מתחיל לפרש אודות שאר ששה הקנים, ובמילא כשמסיים אודות שאר הקנים, כותב כפתוריהם של ששת הקנים, וקנותם של גוף המנורה, (ז"א שיוצאים מגוף המנורה) ממנה יהיו שיהיו מחתיכה אחת מגוף המנורה, ולכן מובן למה חזר הענין. רק עפ"ז עדיין צ"ל מדוע לא כתב בפסוק ל"ו גם גביעי', ופרחי', דגם הם ממנה יהיו וצ"ב?

הת' ב.מ. זלצמן
- תלמיד בישיבה -

יח. בפירש"י ד"ה ככל אשר אני מראה אותך (כה, ט): כאן את תבנית המשכן, עכ"ל.

בפירש"י וראה ועשה (כה, מ): ראה כאן בהר תבנית שאני מראה אותך, עכ"ל.

וצריך להבין:

(א) מה אינו מובן בשני פסוקים אלו שרש"י צריך לפרש

טו. פרשתינו כה, ח ועשו לי מקדש. פסוק זה צריך ביאור, מקומו היה צריך להיות בראש הפרשה, שקודם צריך להיות הציווי לעשות מקדש, ואח"כ להביא התרומות ויקחו לי תרומה, וזאת התרומה,

ואולי זהו מה שקשה לרש"י שמפרש בפסוק ט' המקרא הזה מחובר למקרא שלמעלה.

אבל עכ"ז קשה למה בא פסוק זה כאן ולא בתחלת הפרשה.

הרב אהרן חיטריק
- תושב השכונה -

טז. על הפסוק (פכ"ה פי"א) וצפית אותו זהב טהור מבית ומחוץ תצפנו - מעתיק רש"י המילים מבית ומחוץ תצפנו ומפרש ג' ארונות עשה בצלאל ב' של זהב וא' של עץ וכו' נתן של עץ בתוך של זהב ושל זהב בתוך של עץ וחפה שפתו העליונה בזהב נמצא מצופה מבית ומחוץ עכ"ל וק' למה רש"י צריך לומר ב' ארונות עשה בצלאל - מה זה נוגע לפירושו הרי כאן מדובר בנוגע לציווי העשייה כמו שאר הכלים (א"א לפרש הקושיא כי כתוב לשון יחיד שא"כ זה ק' בתחילת הפסוק "וצפית אותו" גם א"א לפרש שבא לשלול הארון שעשה משה שהיה של עץ (דברים י, א) כי הבן חמש למקרא כאן לא יודע כלל מזה).

וי"ל אולי בזה בהקדים קושיית המפרשים על רש"י מה ההכרח שהיו ג' ארונות אולי היו ציפוי רגיל מבית ומחוץ וכך סובר גם ר"ל בירושלמי (עיין באנצקלופדיא תלמודית כרך ב' בערך ארון) (כמו בנוגע לציפוי תיבת נח בכפר שכתוב "וכפרת אותה מבית ומחוץ בכפר) וי"ל שרש"י לומד בפסוק שחלק זה של הפסוק "מבית ומחוץ תצפנו" זה ציווי שנוגע רק לארון שעשה בצלאל ולא בנוגע לדורות (ולא כמו שאר הפרשה שגם בנוגע לדורות כמו שמפרש רש"י בפסוק ט' על המילים וכן תעשו - לדורות) והציווי הוא ג' ארונות שזה הדבר המיוחד שבארון בצלאל משא"כ לדורות זה ציפוי זהב רגיל וע"ז נאמר בתחילת הפסוק "וצפית אותו זהב טהור" והכרחו של רש"י הוא מזה שהציווי מבית ומחוץ הוא לא בהמשך לתחילת הפסוק (כמו בתיבת נח שבע"ז זה היה צ"ל גם כאן "וצפית אותו מבית ומחוץ בזהב טהור" וכיו"ב) אלא ענין בפ"ע.

הת' שניאור זלמן פבזנר
- תלמיד בישיבה -

בפסוק (כה,ה) אומר: והביא ארזים למצרים ונטעם.
בפסוק (כו,טו) אומר: נטע ארזים במצרים, ואינו אומר שהביא
הארזים למצרים.

בפסוק (כה,ה) אומר: וצוה לבניו.

ובפסוק (כו,טו) אומר: וכשמת צוה לבניו.

ג) היכן מוהכח מפשטות הכתובים כל הענין הזה.

ד) ברש"י (כה,ה), מהו השאלה מאין להם.

הרי רש"י אומר בד"ה תחשים (ד"ה הקודם לד"ה זה)...
לא היתה אלא לשעה, עכ"ל.

והיינו שרש"י לומד בפשטות שהי' נס לצורך המשכן,
ואינו מקשה אפילו, מאין להם תחשים במדבר.

ואם כן למה לא תירץ רש"י גם בנוגע לעצי שטים שהי'
לפי שעה דהיינו שהי' שם נס לצורך המשכן. ועל דרך שפירש
רש"י בפרשת בשלח בד"ה שטים עשרה עינת מים (טו,כז) כנגד
י"ב שבטים נזדמנו להם ושבעים תמרים כנגד שבעים זקנים.

* * *

כא. בפירש"י ד"ה עצי שטים עומדים (כו,טו): שיהא אורך
הקרשים זקוף למעלה וכו'.

וצריך להבין:

רש"י מפרש רק תיבת "עומדים". ולמה מעתיק תיבות
"עצי שטים מן הכתוב".

* * *

כב. בפירש"י ד"ה ועשית מסך (כו,לו): וילון הוא מסך
כנגד הפתח כמו שכתב בעדו (איוב א) לי מגין, עכ"ל.

רש"י בא כאן לפרש ש(לאחר שפירוש שמסך הוא וילון)
איזה שתיכות יש בין תיבת "מסך" לוילון, ועל זה פירש

ומביא רא"י שמסך הוא ל' מגין, שזה גם ענין של וילון להגן כנגד הפתח.

אבל צריך להבין:

(א) למה צריך להביא רא"י מאיוב שמסך הוא ל' מגין.

והרי בפרשת כי תשא כתיב (לג, כב): ...ושכתי כפי עליך גו', ופירוש שם רש"י: ואגין במימרי. והרי גם משם יודעים שמסך הוא ל' מגין.

והגם ששם לא נאמר תיבת "מסך", הרי גם באיוב לא נאמר תיבת "מסך". ואם תיבת "שכת" הנאמר באיוב מספיק להביא רא"י לתיבת מסך, גם תיבת "ושכתי" הנאמר בפרשת כי תשא מספיק לזה.

(ב) בפרשתינו כתיב (כה, כט): ...אשר יסך בהן וגו'. ופירש שם רש"י: אשר יכוסה בהן. . יוסך והנסך לשון סכך וכסוי הם, עכ"ל.

ולפי זה צריך להבין:

למה לא פירש רש"י ש"מסך" הוא לשון כיסוי. שהרי ענין של וילון הוא גם כן לכסות, על דרך הדלת שמכסה על מה שבבית שלא יראה מה שבבית לחוץ (4).

(ג) רש"י מפרש רק תיבת "מסך" ולמה מעתיק תיבת "ועשית" מן הכתוב (5).

והנה שאלה זו יש לשאול גם בד"ה ועשו ארון (כה, י) שרש"י מפרש רק תיבת "ארון" ולמה מעתיק תיבת "ועשו" מן הכתוב.

וכן על דרך זה יש לשאול שאלה זו:

בד"ה ועשה כרוב אחד מקצה (כה, יט).

בד"ה ועשית קערותיו וכפותיו (כה, כט).

בד"ה ועשית את הקרשים (כו, טו).

בד"ה תעשה ששה קרשים (כו, כב).

שבכל אלו המקומות מעתיק רש"י תיבות: "ועשה" "ועשית" "תעשה" מן הכתוב הגם שאינו מפרש לכאורה תיבות אלו.

ולאידך גיסא מצינו בפירש"י: ד"ה כפורת (כה, יז).

ד"ה מסגרת (כה, כה). ועוד.

שבכל אלו המקומות אין רש"י מעתיק תיבת "ועשית" הנאמר בכתוב.

והטעם מובן בפשטות, שהרי אין מפרש תיבה זו, לכן אין מעתיקו.

* * *

כג. בפסוק (כז, ח): ...כאשר הראה אתך בהר כן יעשו.

וצריך להבין: הקב"ה ה' מדבר עם משה רבינו בעצמו והאין מתאים הלשון "הראה".

ולמה נאמר: "כן יעשו" (לשון רבים) ובכל הפרשה נאמר בלשון יחיד. "ועשית" "ונתת" וכו'.

* * *

כד. בפירש"י ד"ה לפאת קדמה מזרחה (כז, יג): פני המזרח קרוי קדם לשון פנים. אחור לשון אחורים לפיכך המזרח קרוי קדם שהוא פנים ומערב קרוי אחור בד"ה הים האחרון ימא מערבא, עכ"ל.

וצריך להבין:

למה לא פירש רש"י כל זה בפרשת בראשית, בפסוק (ג, כ כד): ...מקדם לגן עדן וגו'. ועיין שם בפירש"י.

וכן לא פירש כל זה, שם (ד, טז): ...קדמת עדן. ועיין שם בפירש"י.

...מקדם לבית . . . והעי מקדם וגו'. ועיין שם בפירש"י :
וכן לא פירש כל זה בפרשת לך לך בפסוק (יב, ח) :

הרב וו. ראזענבלום
- תושב השכונה -

כה. בהערות וביאורים לפ' משפטים לפסוק כא, לא הקשה הרב
וו. ר. למה אצל בן מעתיק רש"י או בן יגח ואצל הבת מעתיק
רק תי' או בת.

להעיר שברש"י דפוס ראשון (רלו) ובדפוס זמרא נראה
שבכל דבור אחד וז"ל שם: או בן יגח בן שהוא קטן או בת
קטנה". וכ"ה בכתב יד סימנאר.

ובדפוס רומי הגי' "או בן יגח קטן או יבת יגח שהיא
קטנה, לפי דפוס זה הגי' יגח מובא גם אצל קטנה.

מכל הנ"ל רואים שקשה לברר הנוסחא האמיתית של רש"י
כמו שיצא מתחת ידו הקדושה, וקרוב לומר שהרבה תיבות
מהפסוק הוסיפו המדפיסים, או המעתיקים. או שהבחור הזעזער
מדגיש שזה תי' מהפסוק.

ויש עוד להאריך בזה בכמה דוגמאות, ואכ"מ.

הרב אהרן חיטריק
- תושב השכונה -

כו. רשימת ביאורי כ"ק אדמו"ר שליט"א בפירש"י דפ' יצוה

<u>פרק ופסוק</u>	<u>ד"ה</u>	<u>נת' בהתוועדות</u>
כז, כ	ואתה תצוה. זך.	תצוה תשכ"ה (1)
כח, א	ואתה הקרב אליך.	תצוה תשכ"ז (2)

<u>נת' בהתוועדות</u>	<u>ד"ה</u>	<u>פרק ופסוק</u>
תצוה תשכ"ז (3)	לקדשו לכהנו לי.	כח, ג
תצוה תשל"ז (4)	חושן.	כח, ד
תצוה תשל"ז (4)	ואפוד.	שם
תצוה. תשא תשל"ה	כתולדותם.	כח, י
תצוה תשכ"ו	חושן משפט.	כח, טו
תצוה תשכ"ו (5)	את האורם ואת התומים	כח, ל
תצוה תשל"ב (6)	לא יקרע.	כח, לב
תצוה תשל"ה (7)	רמוני.	כח, לג
תצוה תשמ"ג	רמוני.	שם
תצוה תשמ"ג	למה אין רש"י מפרש את התיבות "קדש לה".	כח, לו
מוש"פ תצוה תשל"ט	ומלאת את ידם.	כח, מא
תצוה. תשא תשמ"ה (8)	והלבשת אותם את אהרן ואת בניו אתו.	שם
תצוה תשמ"ה	מכנסל בד.	כח, מב
תצוה. תשא תשמ"א (9)	ומתו.	כח, מג
תצוה תש"מ	ונועדתי שמה.	כט, מג
תצוה תשכ"ה (10)	קודש הקדשים.	ל, י

(המשך להרשימה:)

(4 תצוה תשמ"ה. 5) יא 133-138. 6) טז 328-335. 7) ראה שם
 336-341. 8) פקודי תשמ"ה. 9) כא 181-18. 10) ו 179-188.

הרב יוסף יצחק שגלוב
 - תושב השכונה -

ש ו נ ו ת

כז. בפרשתינו כה, ח ועשו לי מקדש פי' רש"י "ועשו לשמי
 ביתקדושה". בהמשך מה שמדבר ומעורר כ"ק אדמו"ר שליט"א
 לאחרונה בענין "בית חב"ד", יש להעיר: בספר דברי דוד מפרש
 פי' נפלא וז"ל: "תקן בזה דלשון מקדש פירושו קדושה, וא"כ
 היאך יעשו קדושה, דעשייה שייכה על דבר שיש בו ממש,
 והקדושה הוי דבר רוחני, ע"כ פירש "בית קדושה" ועל בית
 שייך עשייה, נדקדק רש"י בלשונו מלת "ועשו", כי בשעת
 העשייה מחשבתו יהיה לשמי ולא שיחשבו שאח"כ תהיה קדושה
 שם" עכ"ל.

הרב אהרן חיטריק
 - תושב השכונה -

ה ע ר ו ת ה מ ע ר כ ת

כח. 1) ועוד קשה דבפ' מצורע (יד,ד) מפרש רש"י "שני תולעת - לשון של צמר צבוע זהורית".

2) אולי אפשר ליישבו במקצת דכאן כתוב "שש" בין תכלת וגוי' ו"עורות תחשים" שכולם באים מן החי, ונוכל לטעות שגם שש בא מן החי או כיו"ב לכך מפרש שהוא פשתן - צומח ולא חי.

3) אולי י"ל בזה (בתור התחלה ונקודת הביאור בלבד) דכאן קשה לי לרש"י במ"ש "ועשית את הקרשים למשכן" שהוא שונה מכל הציווילים ע"ע שבכולם נאמר לעשות את "הדבר" כמו ועשו ארון (עצי שטים) ועשית שלחן (ע"ש) ועשית מנורה (זהב טהור) ואת המשכן תעשה (עשר יריעות) וא"כ גם כאן הו"ל למימר ועשית את המשכן מקרשים עצי שטים וכיו"ב למה מדגיש כ"כ ועשית אתה קרשים וע"ז מקדים רש"י להקשות עוד (כידוע הכלל שבד"כ אין רש"י מפרש מה קשה בפשש"מ) שבזה גופא אין מובן אם מאיזה טעם צריך לכתוב ועשית (את ה) קרשים למה לכתוב ב"ה"? שמכל זה משמע שיש חשיבות מיוחדת בהקרשים - נוסף על ענין עצי שטים, שמהן נעשה הארון ושלחן וכו' - וזה רש"י מאריך בפ"י כאן שיעקב צוה לבניו שיעלו את העצי שטים ממצרים באופן שיהיו ראויים לקרשים - עשר אמות - ולא שיכרתו זה לחתיכות קטנות וכו' - שזה מתאים לארון אבל לא לקרשית ועדיין צ"ע בכ"ז.

4) אולי לי כיסוי הוא רק מלמעלה ולא מן הצד כמו פתח.

5) כנראה מהמשך פרש"י שהבן ה' יודע ש"מסך" פ"י "מגין", וא"כ אולי י"ל מה שקשה בפשש"מ אם מסך פ"י "מגין" שהוא שם "פועל" אין שייך ע"ז לשון "ועשית" ולכן מעתיק רש"י "ועשית מסך" שהלשון אינו מתאים, ולכן מפ' רש"י שמסך היינו "וילון" שזה דבר ששייך עליו לשון ועשית (ועי' ברשב"ס).

לזכות

הילד מנחם מענדל שיחי
לאורך ימים ושנים טובות
לרגל הכנסו לבריתו של א"א ע"ה
ביום ב' דר"ח אדר
תהא זו שנת משיח

ולזכות אחיו ואחיותיו

עלקא שיינדל, משה מרדכי, יוסף יצחק, אסתר, פעשא שיחיו

נדפס ע"י הוריהם

הרה"ת ר' מאיר אהרן וזוג' מרת שרה חנה שיחיו שרייבער